ĢENERĀLADVOKĀTA L. A. HĒLHUDA [*L. A. GEELHOED*] SECINĀJUMI, sniegti 2004. gada 2. decembrī [1]

I — Ievads

1. Šajā prasībā, kas celta saskaņā ar Eiropas Atomenerģijas Kopienas Dibināšanas līguma 141. pantu (turpmāk tekstā — "EAEK līgums"), Komisija lūdz Tiesu atzīt, ka, nesniedzot vispārīgus datus par plānu, saskaņā ar kuru notiktu atbrīvošanās no radioaktīvajiem atkritumiem, kas radušies, demontējot Grīnvičas Karaliskajā Jūras koledžā [*Royal Naval College Greenwich*] esošo *Jason* reaktoru, Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotā Karaliste nav izpildījusi pienākumus, kas tai uzlikti ar EAEK līguma 37. pantu. Šis pants nosaka dalībvalstīm pienākumu sniegt Komisijai vispārīgus datus par visiem plāniem jebkādā veidā atbrīvoties no radioaktīvajiem atkritumiem.

2. Ar šo lietu tiek izvirzīts svarīgs jautājums par EAEK līguma 37. panta interpretāciju, proti, vai šajā pantā uzliktais pienākums attiecas uz radioaktīvajiem atkritumiem, kas rodas no militārajām vajadzībām izmantotajām kodolierīcēm. Lai arī Komisija apgalvo, ka tā tas ir, tomēr Apvienotā Karaliste, ko atbalsta Francijas Republika, apgalvo, ka pants piemērojams tikai attiecībā uz atkritumiem, kas rodas no civilām un komerciālām vajadzībām izmantotajām kodolierīcēm.

3. Šajā tiesvedībā nav strīda par ar demontāžu saistītajiem faktiskajiem apstākļiem.

II — Fakti un procedūra

4. *Jason* reaktoru Apvienotās Karalistes Aizsardzības ministrija Grīnvičas Karaliskajā Jūras koledžā izmantoja no 1962. līdz 1996. gadam. Šajā laikā to izmantoja, lai apmācītu flotes un kuģubūvētavu personālu par reaktora fiziku, un kā izpētes priekšmetu Aizsardzības ministrijas īstenotajā Flotes Kodoldzinējspēka Programmā. Šī perioda beigās, pēc tam, kad Apvienotās Karalistes Anglijas un Velsas Vides aģentūra [*United Kingdom's Environment Agency for England and Wales*] apmierināja attiecīgu iesniegumu, *Jason* tika demontēts.

1 — Oriģinālvaloda — angļu.

5. 1998. gadā Apvienotā Karaliste informēja Komisiju par to, ka *Jason* reaktors tiks demontēts. 1999. gada 8. janvāra vēstulē Komisija prasīja Apvienotajai Karalistei sniegt detalizētāku informāciju par šo demontāžu, lai noteiktu, vai sniedzami "vispārīgi dati" saskaņā ar 37. pantu. 1999. gada 5. marta vēstulē Apvienotā Karaliste atbildēja, ka tā uzskata, ka uz militārajām vajadzībām izmantotajām iekārtām neattiecas EAEK līgums un tādējādi tā negatavojas sniegt Komisijai nekādus vispārīgus datus 37. panta izpratnē. Tomēr Apvienotā Karaliste piedāvāja iepazīstināt Komisiju ar atļauju veikt demontāžu, ko izdevusi Anglijas un Velsas Vides aģentūra, kā arī ar lūgumu sniegt atļauju, kas bija iesniegts šai institūcijai.

6. Ar 2001. gada 30. janvāra oficiālu brīdinājuma vēstuli Komisija informēja Apvienoto Karalisti, ka tā uzskata, ka EAEK līguma II sadaļas 3. nodaļa attiecas uz jonizējošo radiāciju neatkarīgi no tās avota. Komisija uzaicināja Apvienoto Karalisti divu mēnešu laikā pēc šīs vēstules saņemšanas sniegt paskaidrojumus.

7. Savā 2001. gada 30. marta atbildē Apvienotā Karaliste paziņoja, ka, viņasprāt, Eiropas Atomenerģijas Kopienas uzdevums, kā tas noteikts EAEK līgumā, ir veicināt kodolenerģijas izmantošanu civiliem un komerciāliem mērķiem, izņemot kodolenerģiju, ko izmanto militāriem mērķiem. Saskaņā ar Apvienotās Karalistes apgalvojumiem vienīgi dažas līguma nodaļas var uzskatīt par tādām, kas attiecas uz aizsardzības pasākumiem.

8. 2001. gada 21. decembrī Komisija adresēja Apvienotajai Karalistei argumentētu atzinumu par iespējamo EAEK 37. panta pārkāpumu. Komisija aicināja Apvienoto Karalisti izpildīt argumentētā atzinuma prasības divu mēnešu laikā pēc tā saņemšanas.

9. Savā 2002. gada 20. februāra atbildē Apvienotā Karaliste apstiprināja savu nostāju, proti, tā kā uz militārajām iekārtām neattiecas EAEK līgums, tad Apvienotajai Karalistei saskaņā ar EAEK līguma 37. pantu nav pienākuma iesniegt Komisijai jebkādu informāciju.

10. Tā rezultātā Komisija uzsāka šo tiesvedību, kas tika reģistrēta Tiesā 2003. gada 4. februārī.

11. 2003. gada 8. decembrī Tiesā tika saņemts Francijas Republikas paziņojums par iestāšanos lietā.

III — Tiesību akti

12. Lai noteiktu, vai 37. pants piemērojams gadījumos, kad atkritumi rodas no militārām vajadzībām izmantotām kodolierīcēm, jāaplūko šādas EAEK līguma normas.

A — *EAEK līguma II sadaļas 3. nodaļa*

13. 37. pants ir EAEK līguma II sadaļas 3. nodaļas sastāvdaļa. Šīs nodaļas nosaukums ir "Veselības aizsardzība [..]", un tā tika pieņemta, lai iedzīvinātu ceturto Līguma apsvērumu par to, ka dalībvalstis, kamēr tās ir apņēmības pilnas radīt nosacījumus, kas "vajadzīgi, lai attīstītu spēcīgu kodolenerģētikas rūpniecību", tiecas "radīt drošības apstākļus, kas vajadzīgi, lai novērstu draudus iedzīvotāju veselībai un dzīvībai". Pašreizējo mērķu dēļ ir noderīgi īsumā pārbaudīt 3. nodaļas noteikumus kopumā, lai izprastu EAEK piešķirto pilnvaru veidu veselības aizsardzības un drošības jomā.

14. EAEK līguma 30. pants noteic, ka "Kopienā nosaka pamatstandartus darbinieku un sabiedrības veselības aizsardzībai pret draudiem, ko rada jonizējoša radiācija".

15. Šie standarti nesen ir noteikti Padomes Direktīvā Nr. 96/29 [2]. Saskaņā ar EAEK 33. pantu dalībvalstīm ir pienākums nodrošināt, lai šie pamatstandarti tiktu ievēroti.

16. Saskaņā ar EAEK 34. pantu dalībvalstīm ir pienākums saņemt Komisijas atzinumu par papildu veselības un drošības pasākumiem, kādus plānots veikt, ja tās plāno īstenot īpaši bīstamus eksperimentus. Ja šādi eksperimenti varētu iespaidot citu dalībvalstu teritorijas, Komisijas piekrišana ir jāsaņem pirms eksperimentu uzsākšanas.

17. Saskaņā ar EAEK 35. un 36. pantu, lai nodrošinātu šo pamatstandartu ievērošanu, dalībvalstīm ir pienākums izveidot struktūras, kas pastāvīgi kontrolē radioaktivitātes līmeni, kā arī pienākums periodiski paziņot

2 — Padomes 1996. gada 13. maija Direktīva 96/29/*Euratom*, kas nosaka pamata drošības pamatstandartus darba ņēmēju un iedzīvotāju veselības aizsardzībai pret jonizējošā starojuma radītajām briesmām (OV L 159, 1. lpp.).

Komisijai par šiem līmeņiem. Komisijai ir tiesības piekļūt šādām struktūrām un tiesības pārbaudīt to darbību un efektivitāti.

18. EAEK 37. pants nosaka:

"Katra dalībvalsts sniedz Komisijai šādus vispārīgus datus par visiem plāniem jebkādā veidā atbrīvoties no radioaktīviem atkritumiem, lai būtu iespējams noteikt, vai šādu plānu īstenošana varētu radīt ūdens, augsnes vai gaisa telpas radioaktīvu piesārņojumu citā dalībvalstī.

Komisija sniedz savu atzinumu sešos mēnešos pēc apspriedes ar 31. pantā minēto ekspertu grupu" [3].

19. EAEK 38. pants nosaka pienākumu Komisijai sniegt ieteikumus dalībvalstīm attiecībā uz radioaktivitātes līmeni gaisā, ūdenī un augsnē. Ārkārtas gadījumā tā var izdot direktīvu ar prasību attiecīgajai dalībvalstij noteiktā laika periodā veikt visus nepieciešamos pasākumus, lai novērstu pamatstandartu pārkāpumus un nodrošinātu noteikumu ievērošanu [4]. Ja noteiktajā laikā netiek nodrošināta Komisijas direktīvas ievērošana, Komisija vai jebkura dalībvalsts drīkst ["nekavējoties"] vērsties Tiesā.

20. Visbeidzot, EAEK 39. pants paredz izveidot veselības aizsardzības un darba drošības dokumentācijas un pētniecības nodaļu Apvienotā Kodolfizikas pētījumu centra ietvaros (kas izveidots saskaņā ar EAEK 8. pantu), kura uzdevums ir apkopot EAEK 33., 36. un 37. pantā [5] minēto dokumentāciju un informāciju, kā arī palīdzēt Komisijai veikt uzdevumus, kas tai uzticēti saskaņā ar EAEK līguma II sadaļas 3. nodaļu.

3 — Dažādas Komisijas rekomendācijas kopš EAEK līguma stāšanās spēkā ir izskaidrojušas, kā piemērojams 37. pants un it īpaši frāzes "atbrīvošanās no radioaktīvajiem atkritumiem" un "vispārīgi dati". To skaitā ir Komisijas 1999. gada 6. decembra Rekomendācija 1999/829/*Euratom* par *Euratom* līguma 37. panta piemērošanu (OV L 324, 23. lpp.) un Komisijas 1990. gada 7. decembra Rekomendācija 91/4/*Euratom* par *Euratom* līguma 37. panta piemērošanu (OV 1991, L 6, 16. lpp.).

4 — Skat., piemēram, Komisijas 2001. gada 20. decembra Rekomendāciju 2001/928/*Euratom* par sabiedrības aizsardzību pret radiācijas starojumu dzeramā ūdens piegādē (OV L 344, 85. lpp.).

5 — Jāatzīmē, ka, lai arī angļu valodas versija šajā sakarā atsaucas uz EAEK 33., 36. un 37. pantu, citu valodu versijas atsaucas uz EAEK 33., 37. un 38. pantu.

21. Kopš EAEK līguma spēkā stāšanās brīža ir pieņemts daudz sekundāro tiesību aktu, lai sekmētu šajā līgumā noteikto veselības un drošības mērķu sasniegšanu, tostarp, piemēram [6]:

— Padomes 2003. gada 22. decembra Direktīva Nr. 2003/122/*Euratom* par slēgtu augstas radioaktivitātes starojuma avotu un bezīpašnieka jonizējošā starojuma avotu kontroli [7];

— Padomes 1993. gada 8. jūnija Regula (*Euratom*) Nr. 1493/93 par radioaktīvo vielu pārvadājumiem starp dalībvalstīm [8];

— Padomes 1992. gada 3. februāra Direktīva Nr. 92/3/*Euratom* par kontroli un uzraudzību attiecībā uz radioaktīvo atkritumu pārvadājumiem starp dalībvalstīm, to ievešanu Kopienā un izvešanu no Kopienas [9];

— Padomes 1990. gada 4. decembra Direktīva Nr. 90/641/*Euratom* par to pie personāla nepiederošu darba ņēmēju darba aizsardzību, kuri, darbojoties kontrolētajās zonās, ir pakļauti jonizējošā starojuma riskam [10], un

— Padomes 1987. gada 22. decembra Regula (*Euratom*) Nr. 3954/87 par pārtikas produktu un lopbarības maksimāli pieļaujamo radioaktīvā piesārņojuma līmeni pēc kodolavārijas vai citas radiācijas avārijas situācijas [11].

B — *EAEK 24.–28. pants*

22. Tāpat ar šo novērtējumu ir saistīts EAEK 24.–28. pants, kuri ietilpst EAEK līguma II sadaļas 2. nodaļas par informācijas izplatīšanu 3. un 4. iedaļā (ar nosaukumiem attiecīgi "Noteikumi attiecībā uz drošību" un "Īpašie noteikumi"). Būtībā šie panti nosaka īpašu drošības sistēmu, kas piemērojama informācijai, ko ieguvusi Kopiena,

6 — Citi piemēri: Padomes 1987. gada 14. decembra Lēmums 87/600/*Euratom* par Kopienas noteikumiem par operatīvu informācijas apmaiņu radiācijas avāriju gadījumos (OV L 371, 76. lpp.); Padomes 1989. gada 27. novembra Direktīva 89/618/*Euratom* par plašas sabiedrības informēšanu par veicamajiem veselības aizsardzības pasākumiem un par rīcību radiācijas avārijas gadījumā (OV L 357, 31. lpp.); Padomes 1997. gada 30. jūnija Direktīva 97/43/*Euratom*, ar ko paredz personu veselības aizsardzību pret jonizējošā starojuma kaitīgo iedarbību saistībā ar ārstnieciski diagnostisko apstarošanu un atceļ Direktīvu 84/466/*Euratom* (OV L 180, 22. lpp.).

7 — OV L 346, 57. lpp.

8 — OV L 148, 1. lpp.

9 — OV L 35, 24. lpp.

10 — OV L 349, 21. lpp.

11 — OV 1987, L 371, 11. lpp., redakcijā ar grozījumiem.

īstenojot kodolfizikas pētniecības programmu, ja šādas informācijas izpaušana "varētu kaitēt vienas vai vairāku dalībvalstu aizsardzības interesēm".

23. Šī sistēma darbojas to drošības pakāpju formā, ko nosaka Padome un ko provizoriski piemēro Komisija, ja tā uzskata, ka noteiktas informācijas izpaušana varētu kaitēt vienas vai vairāku dalībvalstu aizsardzības interesēm (24. panta 2. punkts). Tad šo informāciju Komisija paziņo dalībvalstīm, kas "tādiem pašiem līdzekļiem provizoriski garantē tās drošību". Dalībvalstīm trīs mēnešu laikā jāinformē Komisija par to, vai tās vēlas saglabāt drošības pakāpi, kas piemērota provizoriski, aizstāt to ar citu drošības pakāpi vai atcelt drošības režīmu. Pēc šī trīs mēnešu termiņa piemēro augstāko drošības pakāpi no tām, ko lūgts piemērot, un Komisija par to attiecīgi paziņo dalībvalstīm.

24. Pēc Komisijas vai dalībvalsts lūguma Padome ar vienprātīgu lēmumu drīkst šai informācijai piemērot citu drošības pakāpi vai arī atcelt drošības režīmu. Pirms Padome pieņem kādu lēmumu pēc kādas dalībvalsts lūguma, tai tomēr jāsaņem Komisijas atzinums.

25. 24. panta 3. punkts noteic, ka EAEK 12. un 13. panta noteikumi par informāciju, kas jānodod Kopienas rīcībā, ir piemērojami informācijai, uz ko attiecas drošības pakāpes, vienīgi atsevišķos gadījumos un ar nosacījumu, ka ievēroti "attiecīgi drošības pasākumi".

26. Saskaņā ar EAEK 25. panta 1. punktu dalībvalstis, kas paziņo Komisijai par pieteikumu izsniegt patentu vai funkcionālu modeli (kas nepieciešami saskaņā ar EAEK 16. pantu) vai arī dara zināmu šāda pieteikuma saturu, vajadzības gadījumā vērš uzmanību uz to, ka aizsardzības nolūkos jāpiemēro kāda konkrēta drošības pakāpe, tāpat norādot iespējamo minētās pakāpes piemērošanas ilgumu. Komisijai un dalībvalstīm ir pienākums veikt pasākumus, kas saskaņā ar noteikumiem attiecībā uz drošību atbilst tai drošības pakāpei, ko lūdz piemērot izcelsmes valsts. Lai arī Komisija drīkst darīt zināmus šos paziņojumus "kopuzņēmumiem" EAEK līguma II sadaļas 5. nodaļas izpratnē vai arī ar dalībvalsts starpniecību personām vai uzņēmumiem, kas nav kopuzņēmumi un darbojas attiecīgās valsts teritorijā, tomēr EAEK 25. panta 2. punkts noteic, ka paziņojumiem "vienmēr vajadzīga izcelsmes valsts piekrišana" un ka šādu piekrišanu var nedot tikai aizsardzības apsvērumu dēļ.

27. EAEK 26. pants noteic, ka, ja informācijai, uz ko attiecas patenti, patentu pieteikumi, uz laiku aizsargātas patenta tiesības, funkcionāli modeļi vai funkcionālu modeļu pieteikumi, ir piemērots drošības režīms saskaņā ar EAEK 24. un 25. pantu, valstis, kas iesniegušas lūgumu piemērot šādu drošības režīmu, nevar liegt, ka tādus lūgumus iesniedz arī citās dalībvalstīs. Tomēr "katra dalībvalsts veic pasākumus, kas vajadzīgi, lai saglabātu šādu tiesību un pieteikumu drošību saskaņā ar tās normatīvajos aktos paredzēto procedūru".

28. Tālāk saskaņā ar 26. panta 2. punktu noteikts, ka ārpus dalībvalstīm nevar iesniegt pieteikumus attiecībā uz informāciju, kam saskaņā ar 24. pantu piemērots kāds drošības režīms, ja vien nav saņemta vienprātīga dalībvalstu piekrišana.

29. Visbeidzot, 28. pants paredz, *inter alia*, ka Kopiena novērš kaitējumu, ja tā iemesla dēļ, ka par patentiem vai funkcionālajiem modeļiem, kam aizsardzības apsvērumu dēļ piemērots drošības režīms, paziņo Komisijai, tos lieto nepareizi vai tie kļūst zināmi kādai personai, kurai uz to nav tiesību.

30. II sadaļas 2. nodaļas 3. iedaļā aprakstītā drošības sistēma ir ieviesta, pieņemot Padomes Regulu (*Euratom*) Nr. 3 par Eiropas Atomenerģijas Kopienas dibināšanas līguma 24. panta piemērošanu [12]. Šīs regulas mērķis un uzbūve ir izskaidroti tās preambulā: "Tā kā ir jāievieš drošības pasākumi sakarā ar jebkuru slepenības pakāpi, kas piešķirama informācijai, kuras izpaušana var kaitēt vienas vai vairāku dalībvalstu aizsardzības interesēm, un tā kā šādi pasākumi, ņemot vērā gan šādas informācijas saturu, gan to personu un uzņēmumu loku, kam šī informācija būtu jāsaņem dalībvalstu teritorijā, ir jāveic Komisijas pārraudzībā."

31. Regula tālāk noteic, ka EAEK 24. un 25. pantā minētā informācija, ko sauc par "*Euratom* slepeno informāciju", sašķirojama atbilstoši vienai no četrām slepenības pakāpēm:

— "*Eura* — sevišķi slepeni", kad nesankcionēta informācijas izpaušana var ārkārtīgi nopietni skart vienas vai vairāku dalībvalstu aizsardzības intereses;

12 — OV (speciālais izdevums angļu valodā) 1952–1958, 63. lpp.

— "*Eura* — slepeni", kad nesankcionēta informācijas izpaušana var nopietni skart vienas vai vairāku dalībvalstu aizsardzības intereses;

— "*Eura* — konfidenciāli", kad nesankcionēta informācijas izpaušana var kaitēt vienas vai vairāku dalībvalstu aizsardzības interesēm, un

— "*Eura* — ierobežotai lietošanai", kad nesankcionēta informācijas izpaušana var skart vienas vai vairāku dalībvalstu aizsardzības intereses, bet tai piemērojama zemāka slepenības pakāpe, salīdzinot ar dokumentiem, kas klasificējami kā "*Eura* — konfidenciāli" [13].

32. Saskaņā ar Regulas 9. pantu šīs slepenības pakāpes piešķiramas tikai tad, kad tas "ir absolūti nepieciešams".

33. Katrai dalībvalstij ir pienākums izraudzīties valsts struktūru, kas atbild par šajā Regulā noteikto drošības pasākumu ievērošanu tās jurisdikcijā esošajā teritorijā [14]. *Euratom* slepenās informācijas piekļuves tiesības drīkst piešķirt tikai personām, kurām ir atļauja, kas saņemta saskaņā ar šajā Regulā noteikto drošības pārbaudi [15].

34. Kopumā sistēma novērš risku, ka kāda dalībvalsts varētu pārāk zemu novērtēt jūtīgu un slepenu ar aizsardzību saistītu informāciju. Tomēr uz šo drošības pasākumu attiecas princips, ka slepenības pakāpes piešķiramas tikai tad, kad tas ir "absolūti nepieciešams".

C — *EAEK 13. pants*

35. EAEK 13. pants ir daļa no EAEK līguma II sadaļas 2. nodaļas, ar kuru tiek izveidota informācijas izplatīšanas sistēma, kas ir Komisijas rīcībā saskaņā ar EAEK līgumu. Tas noteic, ka Komisijai ir pienākums dalībvalstīm, personām un uzņēmumiem

13 — 10. pants Padomes Regulā Nr. 3.

14 — Turpat, 7. pants.

15 — Turpat, 14.–16. pants.

darīt zināmu informāciju, ko Kopiena ir ieguvusi un uz ko neattiecas EAEK 12. pants, t.i., informāciju, kas nav saistīta ar patentiem, uz laiku aizsargātām patentu tiesībām, funkcionāliem modeļiem vai patentu pieteikumiem, kas pieder Kopienai.

36. Pašreizējo mērķu dēļ ir jāizpēta šī panta noteikums, kas attiecas uz procesuālo kārtību, kādā izmantojama konfidenciālā informācija. Pantā precizēts:

"Komisija tomēr var izpaust šādu informāciju ar noteikumu, ka to uzskata par konfidenciālu un nenodod trešām personām.

Komisija nedrīkst izpaust informāciju, uz ko attiecas lietojuma vai izplatīšanas ierobežojumi — piemēram, slepenu informāciju — izņemot gadījumus, kad tā nodrošina šo ierobežojumu ievērošanu."

D — *EAEK 84. pants*

37. EAEK 84. pants ietilpst II sadaļas 7. nodaļā, kas nosaka "drošības pasākumu" sistēmu EAEK līgumā attiecībā uz rūdu, izejmateriālu un īpašu skaldāmo materiālu. Saskaņā ar šo sistēmu Komisijai "jānodrošina kārtība" noteiktās darbībās, kas saistītas ar atomenerģētiku dalībvalstīs, lai nodrošinātu, ka šie materiāli netiek izmantoti citiem nolūkiem kā tikai tiem, ko deklarējuši šo materiālu izmantotāji, un ka tiek ievēroti noteikumi, kas attiecas uz piegādi un visiem konkrētajiem drošības pasākumiem, ko Kopiena uzņēmusies saskaņā ar nolīgumiem, kas noslēgti ar trešajām valstīm vai starptautiskajām organizācijām (EAEK 77. pants). Šim nolūkam, piemēram, Komisijai ir pienākums prasīt veikt uzskaiti un uzrādīt uzskaites dokumentus (EAEK 79. pants), un tā var sūtīt inspektorus uz dalībvalstīm (EAEK 81. pants).

38. EAEK 84. panta 3. daļā ietverts izņēmums no šiem drošības pasākumiem, ko nevar attiecināt uz "aizsardzības vajadzībām paredzētiem materiāliem, ko šim nolūkam īpaši apstrādā vai pēc šādas apstrādes saskaņā ar operatīviem plāniem novieto vai glabā militārās iestādēs".

E — *EAEK 192. pants*

39. EAEK 192. pants nosaka dalībvalstīm vispārēju pienākumu lojāli sadarboties, tāpat kā tas noteikts EKL 10. pantā: "Dalībvalstis

veic gan vispārējus, gan īpašus attiecīgus pasākumus, lai nodrošinātu to pienākumu izpildi, ko rada šis Līgums vai Kopienas iestāžu darbība. Dalībvalstis palīdz Kopienai tās uzdevumu veikšanā. Tās atturas veikt jebkādus pasākumus, kas varētu apdraudēt šā Līguma mērķu sasniegšanu."

F — *EAEK 194. pants*

40. Nākamā tiesību norma, kam pievēršama uzmanība, ir EAEK 194. pants, kas ietilpst EAEK līguma V sadaļā ("Vispārīgi noteikumi"). Šis pants nosaka jebkurai personai stingru pienākumu ievērot slepenību, ja tā ieņemamā amata vai sabiedrisku vai personīgu attiecību dēļ ar Kopienas iestādēm vai uzņēmumiem vai ar "kopuzņēmumiem" iegūst ziņas par "kādiem faktiem, informāciju, zināšanām, dokumentiem vai objektiem, uz ko" attiecas dalībvalsts vai Kopienas iestādes "drošības sistēma" [16]. Papildus tam saskaņā ar EAEK 194. panta 2. punktu dalībvalstīm ir pienākums "veikt visus attiecīgos pasākumus", lai, cik iespējams, atvieglotu "vienotas un pilnīgas drošības sistēmas pakāpenisku izveidi". Kā es jau esmu atzīmējis, Regulā Nr. 3 ir noteikta šādas informācijas, ko iegūst Kopiena saskaņā ar izpētes programmu, drošības sistēmas uzbūve [17].

G — *EKL 296. pants*

41. Šīs tiesvedības tiesiskā ietvara pēdējais elements ir EK līguma 296. panta 1. punkts, kas nosaka:

"Šis Līgums neliedz piemērot šādus noteikumus:

a) Dalībvalstij nav jāsniedz informācija, kuras izpaušanu tā atzīst par būtisku savas drošības interešu apdraudējumu;

b) Dalībvalstis var veikt pasākumus, ko uzskata par vajadzīgiem, lai aizsargātu savas būtiskās drošības intereses, kas saistītas ar ieroču, munīcijas un militāra

16 — Pret šī pienākuma pārkāpumu jāizturas kā pret tādu dalībvalsts tiesību aktu pārkāpumu, kas attiecas uz rīcību, kas "apdraud valsts drošību vai profesionālo noslēpumu izpaušanu", un tie, kas dalībvalsts jurisdikcijā pārkāpj šos noteikumus, ir pēc jebkuras dalībvalsts vai Komisijas pieprasījuma sodāmi.

17 — Citēts iepriekš 30. punktā.

aprīkojuma ražošanu vai tirdzniecību; šādi pasākumi kopējā tirgū nedrīkst nelabvēlīgi ietekmēt tādu ražojumu konkurenci, kuri nav tieši paredzēti militāriem nolūkiem."

par to, ka "34. panta noteikumi attiecas uz visiem īpaši bīstamiem eksperimentiem — kā civiliem, tā militāriem". Komisija apgalvo, ka saskaņā ar šo deklarāciju Francijas valdība paziņoja par saviem kodolizmēģinājumiem Sahāras tuksnesī, kas risinājās 1960. gados.

IV — Lietas dalībnieku apsvērumi

44. Otrkārt, Komisija norāda uz divām rezolūcijām, ko pieņēmis Eiropas Parlaments laikā, kad 1995. gadā Franču Polinēzijā notika kodolizmēģinājumi. Pirmajā rezolūcijā Parlaments apliecina, ka tas [18]:

A — *Komisijas apsvērumi*

42. Komisija izsaka šādus būtiskākos apsvērumus, lai pamatotu savu nostāju, ka EAEK 37. pants vienlīdz attiecas uz radioaktīvajiem atkritumiem, kas nāk no militārām ierīcēm.

"10. Uzskata, ka kodolieroču izmēģinājumi jāuzskata par "sevišķi bīstamiem eksperimentiem" EAEK līguma 34. panta izpratnē; aicina Komisiju, kas uzrauga Līgumus, skaidri noteikt, kuri eksperimenti saskaņā ar šī panta noteikumiem būtu klasificējami kā "sevišķi bīstami eksperimenti";

43. Pirmkārt, Komisija apgalvo, ka Francijas Republika, kas EAEK līguma parakstīšanas laikā bija vienīgā dalībvalsts, kas bija nolēmusi attīstīt savas spējas militārajā kodolbruņojumā, ir pagātnē atzinusi, ka EAEK līguma II sadaļas 3. nodaļa attiecas arī uz militāras izcelsmes radioaktīvajiem riskiem. Kā pierādījumu šim apgalvojumam Komisija citē Francijas ārlietu ministra deklarāciju Francijas Nacionālajā Asamblejā 1957. gadā

11. Nožēlo, ka Francijas varas iestādes pirms pirmā izmēģinājuma nenosūtīja visus nepieciešamos dokumentus ne Komisijai, lai radītu tai iespēju pārbaudīt šo lietu, ne arī

18 — Rezolūcija par Francijas kodolizmēģinājumu atsākšanu (OV 1995, C 269, 61. lpp.).

neatkarīgiem starptautiskiem ekspertiem, lai radītu tiem iespēju uzskaitīt visas sekas, kādas šie izmēģinājumi atstāj uz veselību;

12. Nožēlo, ka tā rezultātā padziļinātai un rūpīgai izpētei nav iesniegtas ne iespējamās izmēģinājuma sekas uz vidi, ne papildu pasākumi vai rīcība, kas saistīta ar veselību un drošību, ar pienācīgu vērību uz maksimālo pieļaujamo radiācijas devu, kas minēta EAEK līgumā;

13. Aicina Komisiju pilnīgi un nekavējoties ieviest EAEK līguma 34. un 35. pantu un saskaņā ar tiem kopā ar neatkarīgiem un kritiskiem ekspertiem pārbaudīt informāciju par Francijas kodolizmēģinājumiem [..]".

45. Otrajā rezolūcijā, uz ko atsaucas Komisija, Parlaments raksta, ka tas [19]:

"8. Piekrīt Komisijas viedoklim par to, ka *Euratom* līgums un jo īpaši 34., 35. un 36. pants ir principā piemērojams attiecībā uz kodolizmēģinājumiem, ko veic Savienības dalībvalstis, ka 34. pants attiecas uz militāriem eksperimentiem un ka kodolizmēģinājumi var tikt uzskatīti par "sevišķi bīstamiem eksperimentiem" šī panta izpratnē [..]".

46. Treškārt, Komisija pamatojas uz Tiesas nostāju lietā C-70/88 Parlaments/Padome [20] un lietā C-29/99 Komisija/Padome [21]. Pirmajā lietā Komisija norāda uz Tiesas apgalvojumu par to, ka EAEK līguma 30.–39. panta mērķis ir nodrošināt "sistemātisku un efektīvu vispārējās sabiedrības veselības aizsardzību pret briesmām, ko rada jonizētā radiācija neatkarīgi no tās avota un neatkarīgi no radiācijai pakļauto personu loka" [22].

47. Otrajā lietā Komisija par labu savai nostājai citē Tiesas izteikumu par to, ka:

"*Euratom* līguma II sadaļas 3. nodaļa ievieš šī Līguma 2.(b) pantu, kas uzdod Kopienai "ieviest vienotus drošības standartus strād-

19 — Rezolūcija par Komisijas paziņojumu par kodolizmēģinājumiem (OV 1995, C 308, 106. lpp.).

20 — Tiesas 1991. gada 4. oktobra spriedums lietā C-70/88 (*Recueil*, I-4529. lpp.).

21 — Tiesas 2002. gada 10. decembra spriedums lietā C-29/99 (*Recueil*, I-11221. lpp.).

22 — 14. punkts.

nieku un visas sabiedrības veselības aizsardzībai, kā arī raudzīties, lai tos piemērotu". No vienas puses, ir skaidrs, ka šādu aizsardzību nevar panākt, nekontrolējot kaitīgās radiācijas avotus. No otras — Kopienas rīcībai veselības aizsardzības jomā jāievēro dalībvalstīm noteiktā kompetence, *inter alia*, *Euratom* līguma II sadaļas 3. nodaļa." [23]

B — *Apvienotās Karalistes un Francijas Republikas apsvērumi*

48. Aizstāvot savu viedokli par to, ka EAEK līgums attiecas tikai uz kodolenerģijas attīstību miermīlīgiem mērķiem, Apvienotā Karaliste, kuru atbalsta Francijas Republika, izsaka šādus svarīgākos argumentus.

49. Pirmkārt, tā cenšas pamatoties uz EAEK līguma 1. pantā esošo definīciju par to, kas ir Kopienas uzdevumi. Šis pants noteic, ka EAEK līguma uzdevums ir "veicināt dalībvalstu dzīves līmeņa celšanos un izvērst ciešākas attiecības ar citām valstīm, radot nepieciešamos apstākļus kodolenerģētikas rūpniecības nozaru straujai izveidei un izaugsmei". Apvienotā Karaliste atzīmē, ka 2. pantā uzskaitītie pienākumi, kuru skaitā ir "vienotu drošības standartu darbinieku un visas sabiedrības veselības aizsardzībai" ievišana, kā arī raudzīšanās, "lai tos piemērotu", ir, runājot ar 2. pantā izmantotajiem vārdiem, noteikti, "lai veiktu šo uzdevumu". Saskaņā ar Apvienotās Karalistes apgalvojumiem tas nozīmē, ka "Kopienas atbildība veselības un drošības jomā ir tās pienākumu daļa un posms jautājumā par kodolenerģijas izmantošanas attīstību civiliem un komerciāliem mērķiem". Tā rezultātā tiek apgalvots, ka EAEK Līgums "nav nekādi piemērojams attiecībā uz kodolenerģijas izmantošanu aizsardzības nolūkiem".

50. Otrkārt, Apvienotā Karaliste norāda, ka, ja būtu gribēts EAEK līgumu attiecināt uz aizsardzības pasākumiem, tad "noteikti būtu bijuši nepieciešami detalizētāki izņēmumi attiecībā uz pieeju aizsardzības iekārtām un informāciju, kas ir sensitīva aizsardzības jomā". Apvienotā Karaliste apgalvo, ka šādi izņēmumi nav atrodami Līgumā, izņemot tikai 84. panta 3. daļu [24]. Otrkārt, saskaņā ar Apvienotās Karalistes viedokli šis pants nenozīmē, ka EAEK līgums attiecas uz aizsardzības pasākumiem, ja vien tie nav pieminēti, toties tas attiecas uz funkcijām, kas "norobežo" civilo un aizsardzības nozari lietās, kurās valsts varas institūcijas aizsardzības jomā saņem kodolmateriālus aizsardzības nolūkiem no civilās/komerciālās kodolenerģētikas iestādes. Citiem vārdiem,

23 — 76. punkts.

24 — Skat. iepriekš 38. punktu.

EAEK līguma 84. panta mērķis saskaņā ar Apvienotās Karalistes nostāju ir norādīt, ka drošības pasākumi nav attiecināmi uz materiāliem no brīža, kad tie tiek izmantoti aizsardzības mērķiem.

51. Apvienotās Karalistes trešais arguments pamatojas uz to, ka EAEK līgumā nav EKL 296. pantam analoga panta, t.i., tāda panta, kas noteiktu, ka dalībvalstij nav pienākuma sniegt informāciju, kuras izpaušanu tā uzskata par pretēju būtiskām tās drošības interesēm. Saskaņā ar Apvienotās Karalistes viedokli "tādas normas neesamība var apstiprināt vienīgi to, ka nekad nav bijis nodoma *Euratom* līgumu attiecināt uz kodolenerģijas izmantošanu aizsardzības nolūkiem". Tā kā EKL 296. pants ir būtisks drošības elements, kas kalpo dalībvalstu drošības interesēm, tad tā neesamība EAEK līgumā saskaņā ar Apvienotās Karalistes viedokli rada nelabojamu "tukšumu", kas neļauj piemērot šo Līgumu aizsardzības jomā. Līdzīgi Apvienotā Karaliste norāda, ka tas, ka EAEK līguma 96. pantā [25] nav normas, kas radītu izņēmumu attiecībā uz strādājošiem kodolenerģijas jomā un kas būtu paralēla EKL 39. panta 4. punktam, kas nosaka izņēmumu attiecībā uz civildienestā strādājošajiem no strādājošo pārvietošanās brīvības principa, ir "*pieminēšanas* vērts un saskan ar uzskatu par to, ka *Euratom* līgums nav piemērojams attiecībā uz aizsardzības pasākumiem". Apvienotā Karaliste apstrīd arī Komisijas interpretāciju lietām C-187/87 *Land de Sarre* [26], C-70/88 Parlaments/Padome [27] un C-29/99 Komisija/Padome [28].

52. Visbeidzot, Apvienotā Karaliste norāda uz virkni seku, kas saskaņā ar tās viedokli rastos, ja tiktu atzīts, ka EAEK līguma 37. pants attiecas uz aizsardzības pasākumiem [29]. Piemēram, tā atzīmē, ka ziņu izpaušana par radioaktīvo atkritumu plūsmu varētu radīt augsni "pretējai inženierzinātnei", t.i., samazinot kodolenerģētikas demontāžas dizaina virzošo sistēmu un ieroču demontāžas sistēmu. Līdzīgi tā norāda, ka, tā kā demontējamie reaktori var būt identiski tiem reaktoriem, kas turpina darboties, tad ziņu izpaušana par reaktora demontāžu varētu atklāt to reaktoru jaudas, kas turpina darboties.

53. Apvienotā Karaliste šī iemesla dēļ izmanto analoģiju ar 1993. gadā pieņemto Radioaktīvo vielu likumu [*Radioactive Substances Act 1993*], kas paredz izveidot un

25 — EAEK 96. pants paredz, ka "dalībvalstis ņem visus tos ierobežojumus pilsonības dēļ, kuri ietekmē kādas dalībvalsts personu tiesības veikt kvalificētu darbu kodolenerģētikas jomā, ievērojot ierobežojumus, kas izriet no sabiedriskās kārtības, valsts drošības vai veselības aizsardzības pamatvajadzībām" (t.i., šis pants ir līdzvērtīgs EKL 39. panta 2. un 3. punktam).

26 — Tiesas 1988. gada 22. septembra spriedums (*Recueil*, 5013. lpp.).

27 — Minēts iepriekš 46. punktā.

28 — Minēts iepriekš 46. punktā.

29 — Skat. Apvienotās Karalistes piezīmes par Francijas Republikas iestāšanās rakstu.

uzturēt radioaktīvo vielu publisku reģistru. Apvienotā Karaliste atzīmē, ka tās valsts sekretārs var dot norādījumus, kāda veida informācijai nav jāparādās reģistrā nacionālās drošības dēļ. Turklāt tās ziņas, kas iegūtas aizsardzības vietu novērošanas rezultātā, var pārbaudīt vienīgi Vides aģentūras vai Skotijas Vides aizsardzības aģentūras locekļi, kuriem ir drošības atļauja veikt šo pienākumu. Saskaņā ar Apvienotās Karalistes viedokli līdzvērtīgiem speciāliem noteikumiem būtu jābūt iekļautiem EAEK līgumā, ja to būtu paredzēts piemērot attiecībā uz aizsardzības pasākumiem.

54. Papildus tam, atbalstot augstāk minētos argumentus, Francijas Republika atsaucas uz Tiesas teikto nolēmumā 1/78, kas saskaņā ar tās viedokli interpretējams tādējādi, ka "materiāli un iekārtas, kas paredzēti militāriem nolūkiem, ir izslēgti no EAEK līguma piemērošanas jomas"[30].

55. Francijas Republika norāda arī uz vairākiem gadījumiem, kas notikuši kopš EAEK izveidošanas brīža, kuros tā ir vērsusies pret EAEK līguma piemērošanu aizsardzības jomā, tajā skaitā tās rakstos Pirmās instances tiesai lietā T-219/95 R *Danielsson* u.c./ Komisija[31]. Francijas Republika noliedz, ka šajā lietā būtu nozīmīgs fakts, ka tā 1995. gadā sniedza Komisijai informāciju par saviem militārajiem kodolizmēģinājumiem Polinēzijā, norādot, ka tā bija "politiskā dialoga sastāvdaļa starp Francijas valdību un Komisiju, kā arī reakcija uz vispārējo nepieciešamību pēc atklātības".

V — Novērtējums

56. Kā redzams, šajā lietā vajadzīga EAEK līguma 37. panta interpretācija — vai tajā uzliktais pienākums dalībvalstīm attiecināms uz atbrīvošanos no radioaktīvajiem atkritumiem, kas radušies no militārajām iekārtām?

57. Manuprāt, būtu noderīgi aplūkot šo jautājumu, paturot prātā iepriekšējās piezīmes.

30 — 1978. gada 14. novembra Tiesas nolēmums lietā 1/78 (*Recueil*, 2151. lpp.).

31 — 1995. gada 22. decembra Pirmās instances tiesas rīkojums lietā T-219/95 R (*Recueil*, II-3051. lpp.).

58. Pirmkārt, viedokļi, kādus lietas dalībnieki pauž savos attiecīgajos rakstos, ir savstarpēji izslēdzoši. Komisija norāda, ka EAEK līguma 37. pants attiecas uz militārajām darbībām, kamēr Apvienotā Karaliste, kuru atbalsta Francijas Republika, norāda, ka šis pants nekādi nav piemērojams attiecībā uz militārajām darbībām. Jāuzsver, ka neviena no pusēm savos iesniegumos nav atbalstījusi "vidusceļa" vai "kompromisa" atrisinājuma iespējamību.

59. Otrkārt, šajā tiesvedībā, kā to apliecina lietas dalībnieki, uz spēles ir liktas visaugstākās nozīmes intereses: no vienas puses — dalībvalsts imperatīvās nacionālās drošības intereses, no otras puses — sabiedrības veselības un drošības būtiskās intereses, kā arī pārrobežu vides aizsardzības intereses.

60. Tas nozīmē, ka lēmums, kas nav ierobežots ne ar kādiem nosacījumiem, par labu kādam no lietas dalībniekiem radītu būtiski negatīvas sekas svarīgām interesēm.

61. Pēc manām domām, to ir būtiski ņemt vērā, interpretējot EAEK līguma 37. pantu sistēmiskā un vēsturiskā kontekstā.

A — *Teksta interpretācija*

62. Interpretējot tikai šī panta tekstu, sprieżot pēc tajā lietotajiem vārdiem, kļūst skaidrs, ka tas attiecas ne tikai uz radioaktīvajiem atkritumiem, kas rodas no civilām un komerciālām kodolierīcēm, bet arī no militārām vietām. Tāpēc dalībvalstij ir pienākums sniegt Komisijai "vispārīgus datus par *visiem*[32] plāniem jebkādā veidā atbrīvoties no radioaktīviem atkritumiem", lai radītu Komisijai iespēju noteikt, vai šāds plāns var radīt radioaktīvo piesārņojumu citas dalībvalsts teritorijā. Attiecībā uz militārajām iekārtām neeksistē tieši noteikts izņēmums. Tas ir pretēji citām Līguma nodaļām, kurās pastāv tiešas normas, lai aizsargātu dalībvalsts militārās intereses, tādas kā 24. un 84. pants.

63. Šis pilnīgi burtiskais arguments, lai arī savā ziņā pārliecinošs, tomēr nav izšķirošs šajā lietā. Lai pienācīgi interpretētu EAEK līguma 37. pantu, tas jāanalizē, ne tikai ņemot vērā tā formulējumu, bet arī saistībā ar visām pārējām EAEK līguma normām, "pievēršot uzmanību to mērķiem un tā

32 — Mans izcēlums.

attīstības stāvoklim laikā, kad aplūkojamā norma jāpiemēro"[33].

B — *II sadaļas 3. nodaļas uzbūve un mērķi EAEK līguma kontekstā*

64. EAEK līgums bija iecerēts, kā tas izskaidrots preambulā, "lai radītu nosacījumus, kas vajadzīgi, lai attīstītu spēcīgu kodolenerģētikas rūpniecību, kura nodrošinās lielus enerģijas resursus, ļaus modernizēt tehnikas procesus un palīdzēs vairot šo zemju tautu labklājību, liekot lietā citas šīs enerģijas izmantošanas iespējas".

65. Kā minēts tā sauktajā "Spāka ziņojumā" (*Spaak Report*), kurā bija ietverts Līguma pamatplāns[34],

"[Atomenerģija], šķiet, ir būtisks resurss, kuru var izmantot, lai attīstītu un atjaunotu ražošanu, kā arī, lai sekmētu mieru."

66. Tādējādi atomenerģijas apjaustā nozīme, ņemot vērā, ka šī bija pilnīgi norobežota joma, veicināja EAEK izveidošanu un vienlaikus ar to — kopējas atomenerģiju pārraugošas institūcijas izveidošanu.

67. Tomēr ir saprotams, ka EAEK līguma vienīgais mērķis nebija tikai atomenerģijas rūpniecības attīstība. Līguma autori sabiedrības veselības un drošības garantijas uzskatīja par atomenerģijas nozares attīstības *sine qua non*[35].

68. Tādam nolūkam, kā jau iepriekš atzīmēts, EAEK līguma II sadaļas 3. nodaļas mērķis bija radīt "vajadzīgo nodrošinājumu, lai novērstu draudus iedzīvotāju veselībai un dzīvībai" (ceturtais preambulas apsvērums). To varēja panākt, ieviešot "vienotus drošības standartus darbinieku un visas sabiedrības veselības aizsardzībai, kā arī [raugoties], lai tos piemērotu" (EAEK līguma 2. pants).

33 — Šajā sakarā skat. Tiesas 1982. gada 6. oktobra spriedumu lietā 283/81 *CILFIT* u.c. (*Recueil*, 3415. lpp., 20. punkts): "Katra Kopienas tiesību norma jāaplūko saskaņā ar tās kontekstu un jāinterpretē, kopumā ievērojot Kopienu tiesību noteikumus, ievērojot izvirzītos mērķus un attīstības stadiju laikā, kad apskatāmie noteikumi piemērojami."

34 — Mesīnas konferences izveidotās Starpvaldību komitejas Ziņojums ārlietu ministriem, Brisele, 1956. gada 21. aprilis, 99. lpp.

35 — Spāka ziņojums, publicēts 1956. gadā, tieši atsaucas uz notikumiem, kas risinājušies pirms desmit gadiem, atklājot "atoma spēku biedējošā veidā" (citēts iepriekš 65. punktā, 99. lpp.). Tajā sacīts: "Būtiski ir nodrošināties pret neapdomīgu [kodolenerģijas] izmantošanu. Kodolrūpniecība neattīstīsies, ja vien netiks izveidoti drošības nosacījumi, kas novērsīs briesmas darba ņēmēju un iedzīvotāju dzīvībai un veselībai" (100. lpp.).

69. Kā iepriekš minēts, šo mērķi bija paredzēts sasniegt ar šādiem līdzekļiem:

— noteikti minimālie drošības pamatstandarti aizsardzībai pret jonizējošo radiāciju, ko dalībvalstīm ir pienākums ievērot (EAEK līguma 30.–33. pants);

— Komisijai izvirzīts pienākums uzraudzīt un iepriekš apstiprināt dalībvalsts pasākumus, kad "jānotiek īpaši bīstamiem eksperimentiem" vai jāatbrīvojas no radioaktīviem atkritumiem (EAEK līguma 34. un 37. pants), un

— uzraudzība un ziņošana Komisijai par radioaktivitātes līmeņiem un Komisijas pilnvaras izdot šajā sakarā dalībvalstīm rekomendācijas (EAEK līguma 35., 38. un 39. pants).

70. Kā iepriekš aprakstīts, kopš Eiropas Atomenerģijas Kopienas izveidošanas brīža kodolenerģijas jomā ir pieņemts liels daudzums sekundāro tiesību aktu sabiedrības veselības aizsardzības interesēs. Šie dokumenti pastāvīgi uzsver veselības aizsardzības mērķu svarīgumu kodolenerģijas jautājumos. Piemēru vidū ir Padomes 1992. gada 18. jūnijā pieņemtā rezolūcija 92/C 172/02 par tehnoloģiju problēmām kodolenerģijas drošības jomā, kurā Padome pasvītroja to "īpašo nozīmi, kādu tā piešķir kodolenerģijas drošībai Eiropā un tādējādi lūdz dalībvalstis un Komisiju uzskatīt Kopienas mērķi sadarboties kodolenerģijas jomā kā fundamentālu un prioritāru [..]" [36].

71. Tālākai ilustrācijai der Padomes 1994. gada 21. martā pieņemtais lēmums 94/179/*Euratom*, kurā Padome atzīmē, ka "Eiropas Atomenerģijas kopiena tika radīta, lai izveidotu drošības apstākļus, kas vajadzīgi, lai likvidētu draudus iedzīvotāju dzīvībai un veselībai" [37].

36 — OV 1992, C 172, 2. lpp. Padome arī atzīmēja, ka "drošība atomenerģijas jomā ir svarīga, īpaši attiecībā uz iedzīvotāju uz darba ņēmēju veselību, kā arī attiecībā uz vides aizsardzību pret briesmām, ko rada jonizējošais starojums, īpaši ņemot vērā Eiropā notiekošo attīstību", un aicināja "Komisiju, Kopienas nacionālās drošības iestādes, institūcijas, kas specializējas kodoldrošības attīstībā, pētījumu un attīstības institūcijas, atomenerģijas uzņēmumus un ražotājus turpināt aktīvi piedalīties labi izveidotajā un notiekošajā konsultāciju un sadarbības procesā".

37 — Padomes 1994. gada 21. marta Lēmums 94/179/*Euratom*, ar ko groza Lēmumu 77/270/*Euratom*, lai pilnvarotu Komisiju slēgt Eiropas Atomenerģijas kopienas aizņēmumu līgumus, kas veicinātu finansēšanu, kura nepieciešama drošības un efektivitātes pakāpes uzlabošanai kodolelektrostacijās dažās ārpuskopienas valstīs (OV L 84, 41. lpp.). Skat. arī Komisijas Rekomendācijas 1999/829/*Euratom*, kas nosaka prasības informācijai, kas iesniedzama Komisijai saskaņā ar EAEK 37. pantu (OV L 324, 23. lpp.), kas noteic, ka 37. panta mērķis novērš "jebkuru iespēju radioaktīvi piesārņot citu dalībvalsti", kā arī Padomes Direktīvas (*Euratom*) Papildinātos priekšlikumus, kas nosaka pamatprasības un vispārīgos principus kodoliekārtu drošībai un izlietotās kodoldegvielas un radioaktīvo atkritumu drošai apsaimniekošanai [COM(2004) 526 *final*].

72. Papildus tam arī Tiesa ir vairākkārt uzsvērusi nozīmi, kādu EAEK līgums piešķir veselības un drošības mērķiem.

73. Piemēram, lietā Parlaments/Padome [38] Tiesai bija jāatrisina jautājums, vai EAEK līguma 31. pants ir pareizi izraudzīts par juridisko pamatu Regulai Nr. 3954/87 [39]. Aizstāvot viedokli, ka pareizais juridiskais pamats faktiski ir EEK līguma 100.a pants, Parlaments apgalvoja, *inter alia*, ka EAEK līguma 30. pants *et seq.* piemērojams tikai attiecībā uz "primāro" radiāciju, t.i., uz radiāciju, kas tieši rodas atomenerģijas stacijā vai arī, kad notiek rīcība ar kodoldegvielu, bet nevis attiecībā uz "sekundāro" radiāciju, t.i., uz radiāciju, kas ietekmē sabiedrību piesārņotas pārtikas vai barības veidā.

74. Noraidot šo argumentu, Tiesa sniedza plašu apskatu par EAEK līguma II sadaļas 3. nodaļas mērķiem. Nodaļas mērķis bija "[..] nodrošināt konsekventu un efektīvu vispārējās sabiedrības veselības aizsardzību pret briesmām, ko rada jonizējošā radiācija, neatkarīgi no tās izcelsmes avota un neatkarīgi no personu kategorijām, kas pakļautas šādai radiācijai" [40].

75. Līdzīgi ģenerāladvokāts van Gervens [*van Gerven*] savos secinājumos minētajā lietā skaidri izteicās par būtisko lomu, kādu EAEK līgumā ieņem veselības aizsardzības normas. Viņaprāt, EAEK līguma 3. nodaļas mērķis bija nodrošināt "konsekventu un efektīvu sabiedrības veselības aizsardzību pret briesmām, ko rada jonizējošā radiācija" [41]. Pasvītrojot nozīmi, kāda ir "EAEK līguma noteikumu efektivitātes" nodrošināšanai, viņš teica:

"Kā jau iepriekš bija redzams, Parlamenta trīs argumenti ir pamatoti ar ideju, ka EAEK līgums, bet precīzāk — veselības aizsardzības politika, kas nostiprināta līguma 30. un turpmākajos pantos, jāuztver šaurā nozīmē. Es nevaru pieņemt šādu ierobežojošu viedokli. Patiesībā, ņemot vērā nopietnos riskus, kas rodas no jonizējošās radiācijas un apdraud veselību, es domāju, ka EAEK līguma 30. un turpmākie panti jāinterpretē kā tādi, kas pilnvaro Kopienu konsekventi un efektīvi aizsargāt sabiedrības veselību [42].

Tādējādi man šķiet būtiski, lai EAEK līguma 30. un turpmākie panti tiktu uzskatīti par pilnīgi piemērojamiem" [43].

38 — Skat. iepriekš 46. punktu
39 — Skat. iepriekš 21. punktu
40 — 14. punkts.
41 — 20. punkts.
42 — 23. punkts.
43 — 24. punkts.

76. Savā spriedumā lietā *Land de Sarre* Tiesa uzsvēra, ka 37. pants jāinterpretē, "ņemot vērā tā kontekstu un mērķi EAEK līguma sistēmas ietvaros"[44]. Lai "nodrošinātu, ka noteikumi saglabā to efektivitāti"[45], Tiesa nosprieda, ka 37. pants interpretējams kā tāds, kas nozīmē, ka Komisijā jāsniedz vispārēji dati par jebkādiem pasākumiem, lai atbrīvotos no radioaktīviem atkritumiem, pirms šādu atbrīvošanos ir atļāvušas dalībvalstu kompetentās valsts varas iestādes.

77. Rezumējot — mērķi, ar kuriem pamatota EAEK līguma II sadaļas 3. nodaļa — sabiedrības veselības aizsardzība un vides aizsardzība — kopš līguma spēkā stāšanās brīža ir konsekventi uzskatīti par īpaši nozīmīgiem[46].

C — *Aizsardzības nozares traktējums EAEK līgumā*

78. Nākamais solis, lai izlemtu, vai saskaņā ar pienācīgu interpretāciju EAEK līguma 37. pants attiecināms uz radioaktīvajiem atkritumiem, kas rodas no militārajām iekārtām, ir EAEK līguma aizsardzības nozares traktējuma pārbaude.

79. Pirmā lieta, kas jāpatur prātā, ir tā, ka laikā, kad tika noslēgts Līgums, neviena no dalībvalstīm neveica kodolmilitāras darbības. Patiešām, tajā laikā bija tikai trīs kodollielvalstis: Amerikas Savienotās Valstis, Apvienotā Karaliste un Padomju Savienība. Tāpēc tolaik nebija strikti nepieciešams izlemt, vai EAEK līgums attiecināms uz kodolaizsardzības nozari.

80. Nevar teikt, ka Kopienas dibinātāji nebūtu šo jautājumu apsprieduši, gatavojot Līgumu. Jāatceras, ka diskusija notika starptautiskās atbruņošanās sarunu kontekstā, kā arī kā vispārēji apsvērumi par to, ka Francijas Republika apsvēra iespēju pievienoties ko-

44 — Skat. iepriekš 51. punktā minēto spriedumu, 10. punkts.

45 — Turpat, 19. punkts.

46 — Citus piemērus tam var atrast EAEK līguma struktūrā, kura 87. pants paredz: "Dalībvalstīm, personām un uzņēmumiem ir neierobežotas tiesības izmantot un patērēt īpašus skaldāmos materiālus, kas likumīgi nonākuši to valdījumā, ievērojot pienākumus, ko tiem nosaka šis Līgums, jo īpaši attiecībā uz drošības pasākumiem, Aģentūrai piešķirtajām izvēles tiesībām, kā arī uz veselības aizsardzību un darba drošību." Ir pamanāms, kā tālāk sacīts, ka Līguma noteikumos par drošības pasākumiem ir skaidrs izņēmums attiecībā uz aizsardzību, kāda nav attiecībā uz veselību un drošību. Starptautiskajā līmenī kodoldrošības nozīme ir pasvītrota vairākos instrumentos, ieskaitot, piemēram, Konvenciju par kodoldrošību, kas sagatavota Starptautiskās Atomenerģijas aģentūras pārraudzībā (OV 1999, L 318, 21. lpp.).

dolmilitārajai varai[47]. Tādējādi tajā laikā nākamā EAEK līguma iespējamā piemērošana attiecībā uz kodolaizsardzību bija politiski visai jūtīgs jautājums[48].

81. Tomēr Līguma *travaux préparatoires* liecina, ka:

"Ministru vispārējais viedoklis bija tāds, ka ir svarīgāk atrast risinājumu, kas tieši neizslēdz militāru pielietojumu, tomēr tajā pašā laikā nodrošina, ka šāds risinājums nevarētu apdraudēt drošības līdzekļus, kas bija atzīti kā sākotnēji svarīgi."[49]

82. Apvienotās Karalistes apgalvojums par to, ka EAEK līgumu vispār nebija paredzēts attiecināt uz aizsardzības nozari, tādējādi nesakrīt ar pierādījumiem par Līguma autoru nodomiem Līguma izstrādāšanas laikā.

83. Turpinot, virkne citu EAEK līguma pantu ir tieši saistīti ar militārās kodoldarbības pasākumiem un parāda Līguma autoru ieinteresētību noteikt un respektēt šajā jomā esošās informācijas jūtīgo būtību.

84. Pirmais piemērs šim faktam ir atrodams EAEK līguma 24.–28. pantā, kas, kā tas iepriekš rezumēts[50], nosaka īpašu drošības sistēmu, kas piemērojama informācijai, kuru Kopiena iegūst, īstenojot tās kodolizpētes programmu, ja šādas informācijas izpaušana varētu kaitēt vienas vai vairāku dalībvalstu aizsardzības interesēm. Šajos pantos iekļautā detalizētā un visaptverošā drošības režīma kopā ar sekundārajiem tiesību aktiem, kas vajadzīgi, lai ieviestu šos pantus, mērķis ir nodrošināt, lai jūtīgajai informācijai, kas saistīta ar aizsardzību, tiktu piemērota pienācīga drošības pakāpe tiktāl, ciktāl tas ir "absolūti nepieciešams" dalībvalstu aizsardzības interesēm. Šīs sistēmas veiksme ir atkarīga no Komisijas un dalībvalstu ciešas sadarbības.

85. Otru piemēru tam, ka Līguma autoriem bija nodoms noregulēt darbības, kas saistītas

47 — Skat., piemēram, 1956. gada M. Forē [*M. Faure*] komentāru Francijas valdības vārdā: "Ja Francija izlems turpināt militārus sasniegumus un gatavot un tad uzspridzināt bumbu pēc 4 gadiem, Francija neplāno izmantot nepieciešamās konsultācijas ar saviem partneriem, ne arī Kopienas kontroli", citēts EAEK līguma *travaux préparatoires* (Neri, S. un Sperl, H. *Cour de Justice des Communautés européennes*. Luksemburga, 1072. lpp.), 246. lpp.

48 — Patiešām, Spāka ziņojuma autori, precīzāk, EAEK dalībvalstu nākamo delegāciju vadītāji, uzskatīja, ka šo jautājumu var atrisināt vienīgi augstākajā politiskajā līmenī: "tā ir politiska rakstura problēma, ka atsevišķas valstis varētu izmantot atomenerģiju militāriem nolūkiem, un pārsniedz (autoru) kompetenci. (Autori) neuzskata, ka viņiem būtu jāatbild uz šo ziņojuma problēmu", citēts iepriekš 65. punktā, 122. lpp.

49 — EAEK līguma *Travaux préparatoires*, XIX lpp.

50 — Skat. 22.–33. punktu.

ar kodolaizsardzību, var atrast EAEK līguma 84. pantā [51], kas, kā jau iepriekš atzīmēts, nosaka EAEK līguma II sadaļas 7. nodaļai izņēmumus, drošības pasākumus attiecībā uz noteiktiem materiāliem, kas paredzēti aizsardzības vajadzībām. Šeit jāatzīmē, ka ne visos gadījumos attiecībā uz materiāliem, kas saistīti ar aizsardzības pasākumiem, var piemērot izņēmumus, bet tikai attiecībā uz "aizsardzības vajadzībām paredzētiem materiāliem, ko šim nolūkam īpaši apstrādā vai pēc šādas apstrādes saskaņā ar operatīviem plāniem novieto vai glabā militārās iestādēs" [52]. Tādējādi 7. nodaļā paredzētie drošības pasākumi varētu attiekties uz tiem aizsardzības vajadzībām paredzētajiem materiāliem, kas nav pieminēti EAEK līguma 84. panta 3. daļā.

86. Trešais piemērs tam, ka Līguma autoru mērķis bija paturēt slepenībā jūtīgo informāciju, lai arī tā nav skaidri ierobežota ar aizsardzības nozari, ir atrodams EAEK līguma 194. pantā [53], kurā ikvienam, kam ir pieeja jūtīgai kodolinformācijai, kas aizsargāta ar drošības pasākumiem saskaņā ar dalībvalsts vai EAEK institūcijas drošības sistēmu, noteikts stingrs pienākums ievērot slepenību.

87. Līdzīgi EAEK līguma 13. pants nosaka pienākumu Komisijai gadījumā, ja informācija iegūta saskaņā ar pantu, kurā noteikti tās izmantošanas vai izplatīšanas ierobežojumi (piemēram, aizsargājama informācija), lai nodrošinātu atbilstību šiem ierobežojumiem [54].

88. Katrā gadījumā šie piemēri parāda jūtīgumu, ar kādu Līguma autori izturas pret nepieciešamību saglabāt kodolaizsardzības un citus noslēpumus. Katrs ilustrē līdzsvaru starp attiecīgās Līguma nodaļas kopējo mērķi, no vienas puses (piemēram, informācijas izplatīšanu), un dalībvalsts leģitīmās intereses nodrošināt aizsardzības un citu nozaru konfidencialitāti, no otras puses.

D — *Apvienotās Karalistes un Francijas Republikas argumenti*

89. Lai arī es šajos secinājumos viscaur apspriežu lietas dalībnieku argumentus, tomēr tālākie argumenti, manuprāt, pelnījuši sevišķu uzmanību.

51 — Skat. iepriekš 37. un 38. punktu.

52 — EAEK 84. panta 3. punkts.

53 — Skat. iepriekš 40. punktu.

54 — Skat. iepriekš 36. punktu.

90. Savas nostājas atbalstam Apvienotā Karaliste cenšas, kā iepriekš secināts, paļauties uz Kopienas uzdevuma definīciju, kas atrodama 1. pantā, t.i., "dalībvalstīs celt dzīves līmeni un izvērst attiecības ar citām valstīm, radot nosacījumus, kas vajadzīgi kodolenerģētikas rūpniecības nozaru straujai izveidei un izaugsmei" [55].

91. Mani šis arguments nepārliecina. Pirmkārt, no 1. panta redakcijas nav iespējams secināt, ka Līgums neattiecas uz kodolenerģiju, ko izmanto aizsardzības mērķiem. Lasot dabiskā veidā, jēdziens "radot nosacījumus, kas vajadzīgi kodolenerģētikas rūpniecības nozaru straujai izveidei un izaugsmei" neizslēdz jebkāda veida Līguma piemērošanu attiecībā uz militārām iekārtām. Lai arī, kā iepriekš norādīts, viens no primārajiem EAEK līguma motīviem patiešām bija veicināt civilās un komerciālās kodolrūpniecības attīstību dalībvalstīs, tas notika roku rokā ar rūpēm par to, lai kodolenerģētikas nozarē tiktu nodrošināti pienācīgi minimālie veselības aizsardzības standarti [56].

92. Tādējādi, kā iepriekš atzīmēts, Padome noteica, ka "Eiropas Atomenerģijas kopiena tika radīta, lai izveidotu drošības nosacījumus, kas nepieciešami, lai novērstu briesmas sabiedrības dzīvībai un veselībai" [57].

93. Jebkurā gadījumā, kā es iepriekš esmu teicis, ja 1. pants tiktu interpretēts kā tāds, kas izslēdz jebkādu EAEK līguma piemērošanu attiecībā uz aizsardzības jautājumiem, tas būtu ne tikai pretrunā ar pierādījumiem par Līguma autoru nodomiem, kas ietverti Spāka ziņojumā, bet arī nozīmētu, ka tās Līguma normas, kas tieši attiecas uz Līguma piemērošanu aizsardzības jomā, ir liekas un nekam nav derīgas.

94. Papildus tam Francijas Republika izvirza argumentu, pamatojoties uz nolēmumu 1/78, kurā, viņasprāt, ir noteikts, ka "materiāli un iekārtas, kas paredzēti militāriem nolūkiem, ir izslēgti no EAEK līguma piemērošanas jomas" [58].

95. Manuprāt, tā nav pareiza Tiesas nolēmuma interpretācija. Minētajā lietā Tiesa

55 — Skat. iepriekš 49. punktu.

56 — Līdzīgi, lai arī preambula atzīst, ka "kodolenerģētika dod lielas iespējas attīstīt un aktivizēt rūpniecību un tā palīdzēs izvērst ciņu par mieru", tādējādi izskaidrojot primāro Līguma motivāciju, tas nenozīmē *a contrario*, ka autori būtu paredzējuši, ka Līgums nebūs piemērojams attiecībā uz militārām darbībām.

57 — Padomes 1994. gada 2. marta Lēmums 94/179/*Euratom*, citēts iepriekš 71. punktā.

58 — Skat. iepriekš 54. punktu.

tika aicināta lemt par to, vai EAEK līgums ir saderīgs ar Starptautiskās Atomenerģijas aģentūras konvenciju par kodolmateriālu, iekārtu un transporta fizisko aizsardzību. Tiesas izteikums, uz kuru pamatojas Francijas valdība, īpaši un skaidri bija veidots tikai attiecībā uz EAEK līguma 84. un 86. pantu, veicot vispārēju Konvencijas un Līguma darbības jomu salīdzinājumu [59]. Manuprāt, Tiesas nolūks nebija noteikt jebkādu vispārēju principu par to, ka Līgums neattiektos uz kodolmateriāliem, ko izmanto aizsardzības nolūkos.

E — *Francijas vēsturiskās nostājas un Eiropas Parlamenta rezolūciju nozīme*

96. Kā jau iepriekš minēju, Komisija savā iesniegumā atsaucas uz Francijas valdības 1960. gada paziņojumu Komisijai par saviem plāniem veikt kodolizmēģinājumus Sahārā, kā arī uz vairākām Eiropas Parlamenta 1995. gada rezolūcijām, kurās Parlaments izteica viedokli, ka EAEK līgums un it īpaši 34.–36. pants principiāli attiecas uz dalībvalstu veiktajiem militārajiem kodolizmēģinājumiem [60]. Atbildot Francijas Republika atsaucas uz piemēriem, tajā skaitā Tiesā iesniegtajiem apsvērumiem, kuros tā ir noliegusi, ka EAEK līgums būtu piemērojams militārajā jomā.

97. Es uzskatu, ka neviens arguments nav pārliecinošs.

98. Pirmkārt, dalībvalstu ieņemtā vienpusējā nostāja nevar būt izšķiroša, lai pareizi interpretētu EAEK līgumu. Vēl vairāk, Francijas valdības nostāja šajā jautājumā nav bijusi pilnīgi konsekventa kopš sarunu brīža un brīža, kad EAEK līgums stājās spēkā, un tāpēc, manuprāt, to nevar ņemt vērā šajā novērtējumā.

99. Otrkārt, analizējamo mērķu labad jānošķir darbības, ko Eiropas Parlaments veic kā koplēmumu pieņēmējs, un pilnīgi politiski Parlamenta izteikumi. Ja pirmās darbības attiecas uz Tiesu, tad pēdējie, ņemot vērā to raksturu, nav juridiska rakstura. Parlamenta rezolūcijas, uz kurām atsaucas Komisija, skaidri pieder otrajai kategorijai, un tādējādi

59 — Turpat, 12. punkts.

60 — Skat. iepriekš 44.–47. punktu.

tās nevar būt izšķirošanas risināmajā jautājumā.

F — *Analoģija ar EK līgumu*

100. Interpretējot EAEK līguma 37. pantu, pēdējais nozīmīgais elements, manuprāt, ir analoģija ar EK līgumu attiecībā uz dalībvalstu aizsardzības interešu regulējumu [61]. Šai sakarā EKL 296. panta 1. punkts ir noderīgs tiktāl, ciktāl sniedzas tā mērķis saglabāt dalībvalstu būtiskās drošības intereses attiecībā uz informācijas, kas saistīta ar aizsardzību, sniegšanu, ar nosacījumu, ka "dalībvalstij nav jāsniedz informācija, kuras izpaušanu tā atzīst par būtisku savas drošības interešu apdraudējumu".

101. Saprotams, ka šī norma nenozīmē, ka EK līgums kopumā neattiecas uz aizsardzības sfēru. Drīzāk gan tas nozīmē, ka pants piemērojams tikai tajos īpašajos gadījumos, kad dalībvalstis uzskata, ka to "būtiskās drošības intereses" varētu būt apdraudētas, ja tām būtu pienākums sniegt noteiktu informāciju.

102. Tāpēc, piemēram, nav secināms, ka EK līguma XIX sadaļa par vidi vispār nav piemērojama vides jautājumiem, kas rodas aizsardzības nozarē. Drīzāk gan secināms, kā arī, lai izvērstu EKL 2. pantā noteikto mērķi par "augstu vides aizsardzības pakāpi", prezumējams, ka veiktie pasākumi, izvēršot vides aizsardzības mērķus, vienlīdz piemērojami militārajā jomā, ja vien tie nav pretrunā ar būtiskām drošības interesēm — kā tas noteikts EKL 296. pantā — kuru gadījumā izņēmums attiecībā uz aizsardzības nozari skaidri jānosaka attiecīgos tiesību aktos [62]. Līdzīgi ir lietā ar tiesību aktiem, kas pieņemti

61 — Citam piemēram, kur, interpretējot EAEK līgumu, tika izmantota analoģija ar EK līgumu, skat. ģenerāladvokāta van Gervena secinājumus lietā C-70/88 (citēta iepriekš 46. punktā), 23. punkts: "Es nesaskatu nekādu iemeslu, lai interpretētu EAEK līgumā noteiktās politikas robežas saskaņā ar atšķirīgiem noteikumiem, kas attiecas uz EEK līgumā noteiktajām politikas robežām [..]". Šis pamatojums, izmantojot analoģiju ar EK līgumu, manuprāt, šajā gadījumā ir pamācošs, neraugoties uz principu par EAEK līguma neatkarīgu spēkā esamību (skat. EKL 305. pantu).

62 — Tā, piemēram, atkritumi no militārām novietnēm nav principiāli izslēgti no Padomes 1975. gada 1. jūlija Direktīvas 75/442/EEK par atkritumiem (OV L 194, 39. lpp.), līdzīgi kā militārās novietnes ir vienlīdz piemērotas apzīmējumam "īpašas saglabāšanas vietas" saskaņā ar Padomes 1992. gada 21. maija Direktīvu 92/43/EEK par dabas biotopu un savvaļas faunas un floras saglabāšanu (OV L 206, 7. lpp.). Pretēji — Padomes 1985. gada 27. jūnija Direktīvas 85/337/EEK par atsevišķu sabiedrisku un privātu projektu ietekmes novērtējumu uz vidi 1. panta 4. punkts (OV L 175, 40. lpp.) (grozīts ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 26. maija Direktīvu 2003/35/EK, OV L 156, 17. lpp.), noteic, ka "dalībvalstis — ja valsts tiesību akti to paredz, tad katrā gadījumā atsevišķi — var nolemt nepiemērot šo direktīvu projektiem, kas paredzēti valsts aizsardzības mērķiem, ja tās uzskata, ka šāda piemērošana kaitīgi ietekmēs minētos mērķus".

saskaņā ar EK līguma XI sadaļu par sociālo politiku vai XIII sadaļu par sabiedrības veselību [63].

103. Šajā sakarā ir lietderīgi apsvērt Apvienotās Karalistes apgalvojumu par to, ka EK līguma 296. pantam analoģisku noteikumu neesamība EAEK līgumā rada EAEK līgumā "tukšumu", kas interpretējams tādējādi, ka nekad nav bijusi doma piemērot šo Līgumu kodolenerģijas aizsardzības nolūkos [64].

104. Mani šis arguments nepārliecina. Manuprāt, tas pamatots ar nepareizu EAEK līguma un EK līguma saiknes novērtējumu. Šī saikne ir tāda, ka EK līgums nav piemērojams tiktāl, ciktāl jautājumiem piemērojams EAEK līgums vai noteikumi, kas pieņemti saskaņā ar to. Tāpēc EK līguma 305. panta 2. punkts nosaka: "Šis Līgums neparedz atkāpes no Eiropas Atomenerģijas kopienas dibināšanas līguma".

105. Tomēr ir svarīgi, ka tiktāl, ciktāl jautājumi nav regulēti EAEK līgumā vai tā īstenošanai pieņemtajos tiesību aktos, drīkst piemērot EK līgumu. Tāpēc, piemēram, Tiesa savā atzinumā 1/94 apsvēra jautājumu par to, vai Eiropas Kopienai bija izņēmuma kompetence noslēgt daudzpusējos preču tirdzniecības līgumus, ciktāl tie attiecas uz EAEK līguma precēm. Atsaucoties uz pantu, kas šobrīd ir EKL 305. panta 2. punkts, tā secināja, ka tā patiešām bija: "Tā kā *Euratom* līgumā nav noteikumu, kas attiektos uz iekšējo tirdzniecību, tad nekas neliedz līgumus, kas noslēgti saskaņā ar EK līguma [133.] pantu, attiecināt uz *Euratom* precēm starptautiskajā tirdzniecībā" [65].

106. Tas saskan ar Tiesas judikatūru par attiecībām starp EK līgumu un EAEK līgumu, kādas noteiktas EKL 305. panta

63 — Tāpēc, piemēram, Padomes 1989. gada 30. novembra Direktīva 89/654/EEK par minimālajām drošības un veselības prasībām darba vietās (OV L 393, 1. lpp.) arī piemērojama attiecībā uz militārajām darba vietām.

64 — Skat. iepriekš 51. punktu.

65 — Tiesas 1994. gada 15. novembra atzinums lietā 46/90 *Lagauche* u.c. (*Recueil*, I-5267. lpp., 24. punkts).

1. punktā EKL 305. panta 2. punktam līdzīgā formulējumā [66].

107. Manuprāt, tas nozīmē, ka saikne starp EAEK līgumu un EK līgumu noliedz jebkāda "tukšuma" esamību, kas rodas no EKL 296. pantam analoģisku noteikumu trūkuma EAEK līgumā. Drīzāk, tā kā EAEK līgums un tiesību akti, kas to iedzīvina, tieši neparedz drošības pasākumus dalībvalsts būtiskajām drošības interesēm, tad EKL 296. pantā noteiktos drošības pasākumus var vienlīdz labi attiecināt uz precēm, ko regulē EAEK līgums. Tāpēc, manuprāt, Apvienotās Karalistes arguments šajā jautājumā nav sekmīgs.

VI — Piedāvātā EAEK līguma 37. panta interpretācija

108. Iepriekšējā EAEK līguma II sadaļas 3. nodaļas uzbūves un mērķu, kā arī kopējās attieksmes pret aizsardzību EAEK līgumā pārbaude vedina mani secināt šādi.

109. Kā jau atzīmēju, pirms sarunu uzsākšanas Līguma autori skaidri apsprieda jautājumu par iespējamo EAEK līguma piemērošanu attiecībā uz aizsardzības pasākumiem. Būtiski, ka Spāka ziņojuma autori atzina, ka šī jautājuma risinājumā rūpīgi jālīdzsvaro intereses: "Ministru vispārējais viedoklis bija tāds, ka ir svarīgāk atrast risinājumu, kas tieši neizslēdz militāru pielietojumu, tomēr tajā pašā laikā nodrošina, ka šāds risinājums

66 — Skat., piemēram, 1987. gada 15. decembra Tiesas spriedumu lietā 328/85 *Deutsche Babcock* (*Recueil*, 5119. lpp.), kurā Tiesa noteica, ka "[EKL 305. panta 1. punkta] redakcija prasa, lai to interpretētu tā, ka tiktāl, ciktāl uz jautājumu neattiecas EAEK līguma noteikumi vai tiesību akti, kas pieņemti saskaņā ar to, EEK līgums un tiesību akti, kas pieņemti, lai to ieviestu, var tikt piemēroti attiecībā uz precēm, kas paredzētas EOTK līgumā" (10. punkts). Saskaņā ar ģenerāladvokāta sera Gordona Slinna [*Gordon Slynn*] viedokli par šo lietu: "EEK līguma noteikumi un *a fortiori* izrietošie tiesību akti nevar "ietekmēt noteikumus" EOTK līgumam vai "atkāpties no" Eiropas Atomenerģijas līguma. Vai tas nozīmē, ka EEK līgums neattiecas uz oglēm un tēraudu un ka tiesību akti, kas izdoti saskaņā ar to, nevar radit noteikumus attiecībā uz oglēm un tēraudu, vai arī tam ir šaurāka nozīme? Manuprāt, noteikumiem ir ierobežojošāka nozīme. Tas būtu pārāk vienkārši — paredzēt, ka nekas no EEK līguma nav saistīts ar ogļu un tērauda precēm vai ar ogļu un tērauda rūpniecību. Tā tas nebija. Tā vietā noteiktais ierobežojums ir tāds, ka EEK līguma noteikumi nevar "ietekmēt noteikumus" agrāk pieņemtajam Līgumam, īpaši attiecībā uz norādītajiem jautājumiem. Es to uztveru tā, ka EEK līgumu var piemērot attiecībā uz oglēm un tēraudu, izņemot tiktāl, ciktāl to neregulē EOTK līgums vai noteikumi, kas pieņemti saskaņā ar to; ciktāl pēdējais ir ieņēmis vietu, EEK līgums nav spēkā". Skat. arī Pirmās instances tiesas 2004. gada 1. jūlija spriedumu lietā T-308/00 *Salzgitter* (Krājums, II-1933. lpp., 62. punkts) un Tiesas 2002. gada 24. septembra spriedumu apvienotajās lietās C-74/00 un C-75/00 P *Falck and Acciaierie di Bolzano/Komisija* (*Recueil*, I-7869. lpp., 100. punkts. Pasākumi, kas, pamatojoties uz EK līgumu, pieņemti pēc Černobiļas katastrofas, arī ilustrē šā līguma piemērojamību, nepastāvot īpašai normai EAEK līgumā: skat. 1990. gada 29. marta spriedumu lietā C-62/88 Grieķija/Padome (*Recueil*, I-1527. lpp., 17. punkts) un iepriekš 46. punktā minēto spriedumu Parlaments/Padome.

nevarētu apdraudēt drošības līdzekļus, kas bija atzīti kā sākotnēji svarīgi" [67].

110. Šāds risinājums ļauj izvairīties no nenovēršamām negatīvām atskaņām, ko radītu pieeja "visu vai neko", saskaņā ar kuru vienas intereses — vai nu sabiedrības veselības vai nacionālās aizsardzības intereses — pārspētu visus pārējos apstākļus. Kā šo interešu līdzsvaru varētu panākt praksē?

111. Pirmkārt, no līdzšinējās diskusijas ir skaidrs, ka EAEK līguma noteikumi par veselību un drošību ir vitāli svarīgi un tie interpretējami tādā veidā, kas nodrošinātu efektīvu sabiedrības veselības aizsardzību [68]. Tālāk, kā mēs redzējām, saskaņā ar Līguma sistēmisko interpretāciju, nav spēkā apgalvojums par to, ka uz kodolaizsardzības nozari *per se* neattiecas EAEK līgums [69].

112. Tas nozīmē, ka pienākums, ko dalībvalstīm nosaka EAEK līguma 37. pants — sniegt Komisijai vispārīgus datus par visiem plāniem jebkādā veidā atbrīvoties no radioaktīviem atkritumiem, principā vienlīdz attiecas uz aizsardzības nozari. Tā rezultātā nav pieņemami, ka dalībvalstis atsakās no tādas informācijas sniegšanas, kas attiecas uz plāniem atbrīvoties no militāriem radioaktīviem atkritumiem tikai tā iemesla dēļ, ka šie atkritumi rodas no darbībām aizsardzības jomā.

113. Otrkārt, tāpat ir skaidrs, ka, piemērojot EAEK līgumu, jārespektē dalībvalstu būtiskās drošības intereses. Tāpēc 37. panta pienākumus nevar piemērot gadījumos, kad, kā tas ir šajā lietā, dalībvalsts uzskata, ka tās būtiskās drošības intereses var tikt apdraudētas, ja tiks iesniegta noteikta, saskaņā ar šo pantu nepieciešama informācija.

114. Citiem vārdiem, katrā gadījumā, kad dalībvalsts plāno atbrīvoties no radioaktīviem atkritumiem, kas saistīti ar aizsardzību, dalībvalstīm jābūt tiesīgām neizpaust Komisijai informāciju vienīgi tad, ja tās uzskata, ka tas ir pilnīgi nepieciešams to būtisko aizsardzības interešu aizsardzībai.

115. Veicot šādu novērtējumu, dalībvalstīm jāpatur prātā EAEK līguma 192. pantā no-

67 — Skat. iepriekš 81. punktu.
68 — Skat. iepriekš 64.–77. punktu.
69 — Skat. iepriekš 78.–88. punktu.

teiktais pienākums par lojālu sadarbību, lai nodrošinātu "to pienākumu izpildi", kas noteikti EAEK līgumā [70]. Manuprāt, šis pienākums liek dalībvalstīm, veicot novērtējumu, iesaistīties atvērtā un konstruktīvā dialogā ar Komisiju gadījumos, kad tās apsver atsevišķu datu neizpaušanu, pamatojoties uz aizsardzības apsvērumiem. Tādā gadījumā dalībvalstij jāapspriež ar Komisiju, vai tās aizsardzības interešu aizstāvība varētu tikt panākta ar ne tik galējiem līdzekļiem kā pilnīga informācijas neizpaušana.

116. Šādu līdzekļu vidū varētu tikpat labi būt, piemēram, analogu drošības līdzekļu izmantošana informācijai, kas paredzēta tiesību aktos, kas ievieš EAEK līguma 24. pantu, piemērojot datiem "drošības režīmu", piešķirot slepenības pakāpes [71]. Alternatīvi, dalībvalsts un Komisija var secināt, ka noteikumi par mazāk detalizētiem datiem, nekā tas paredzēts Komisijas rekomendācijā 1999/829 [72], ir pietiekami, lai ļautu Komisijai noteikt, vai plāna īstenošana par atbrīvošanos no radioaktīvajiem atkritumiem varētu "radīt ūdens, augsnes vai gaisa telpas radioaktīvu piesārņojumu citā dalībvalstī" EAEK līguma 37. panta izpratnē.

117. Šāda attieksme, kas pamatojas uz dialogu un individuālu pieeju, ļauj izvairīties no riskiem, kurus, kā savā iesniegumā izsakās Apvienotā Karaliste, varētu radīt EAEK līguma 37. panta tipveida piemērošana attiecībā uz aizsardzības nozari [73]. Piemēram, no "pretējas inženierzinātnes" riska, kas svarīgs, lai ar aizsardzību saistītas zināšanas nošķirtu no informācijas par radioaktīvo atkritumu plūsmas sastāvu, varētu izvairīties, ja pēc diskusijas starp attiecīgo dalībvalsti un Komisiju šādiem datiem tiktu piešķirta piemēroti augsta slepenības pakāpe un informācija nebūtu izpaužama vienīgi tad, kad tas būtu pilnīgi nepieciešams, lai aizsargātu aizsardzības noslēpumus.

118. Jāpiebilst, ka šāds līdzsvars ir analogs tam, kāds pieņemts EK līgumā, no kura aizsardzības sektors nav *per se* izslēgts, taču saskaņā ar kuru dalībvalstīm nav pienākuma sniegt informāciju, ja tas ir pretrunā ar būtiskām nacionālās drošības interesēm [74].

119. Visbeidzot, ņemot vērā, ka iepriekš minētais secinājums ir "viduscelš" starp Komisijas un Apvienotās Karalistes nostāju, manuprāt, vispareizāk būtu, ja katra puse segtu savus tiesāšanās izdevumus šajā tiesvedībā pati.

70 — Skat. iepriekš 39. punktu.
71 — Skat. iepriekš 22.–33. punktu.
72 — Skat. iepriekš 18. punktu.
73 — Skat. iepriekš 52. punktu.
74 — Skat. iepriekš 100.–102. punktu.

VII — Secinājumi

120. Ņemot vērā iepriekš minēto, es uzskatu, ka Tiesai vajadzētu:

— atzīt, ka, neiesniedzot Komisijai vispārējus datus par plāniem atbrīvoties no radioaktīvajiem atkritumiem, kas rodas, demontējot *Jason* reaktoru, tiktāl, ciktāl tas saskan ar būtiskām tās nacionālās drošības interesēm, un neiesaistoties dialogā ar Komisiju par to, vai tās aizsardzības interešu aizsardzība var tikt panākta ar ne tik galējiem līdzekļiem kā pilnīga informācijas neizpaušana Komisijai, Apvienotā Karaliste ir pārkāpusi tai saskaņā ar EAEK līguma 37. pantu noteikto pienākumu;

— piespriest katrai pusei un valstij, kas iestājusies tiesvedībā, segt savus tiesāšanās izdevumus pašām.